

**МАСКУЛІННА ТА ФЕМІННА ЛОГІЧНІ СИСТЕМИ
ЯК ЧИННИК ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ПРОЄКТНИХ МЕНЕДЖЕРІВ**

Тетяна ФЕСЕНКО

**Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка,
fesenkotatyana@gmail.com**

Галина ФЕСЕНКО

**Харківський національний університет
міського господарства імені О.М.Бекетова,
galyna.fesenko@kname.edu.ua**

Відомо, що гендерний підхід органічно функціонує у різних системах знань, зокрема, визнається важливим компонентом освітньо-професійної підготовки

проектних менеджерів [4]. Дослідники наголошують, що у проектному менеджменті мають збалансовано використовуватися сильні сторони маскулінного та фемінного способів мислення та поведінки, щоби адекватно відповідати на виклики проектного середовища. Крізь «гендерну призму» переоцінюються й саме «тіло знань» проектного менеджменту РМВОК (A Guide to the Project Management Body of Knowledge або РМВОК Guide), його маскулінність [2].

На сьогодні розробка гендерносенситивних педагогічних методів та інструментів, що дозволяють забезпечувати належний рівень професійної підготовки проектних менеджерів є новою та мало досліджуваною проблемою для вітчизняної науки [1]. Методологічну основу дослідження складає проблематика маскулінності і фемінності психіки особистості у параметрах, артикульованих у тесті С. Бем.

У динамічних середовищах індивідуальні ролі проектних менеджерів, моделі їх поведінки можуть вибиратися довільно. Важливою компетентністю є здатність «креативно» реагувати на умови невизначеності. А це, зі свого боку, потребує розвинутих здібностей особистості, належним чином «включати творчість» у роботі з командою проекту, а також у систему проекту у цілому (наприклад, змінюючи формат завдань та обмежень проекту, конфігурацію зацікавлених сторін тощо). Робляться спроби окреслити базові якості креативної особистості, які є актуальними й для проектного менеджера (гнучкість при виборі способів вирішення проблем; бажання ризикувати; надання переваги невизначеності над одноманітною впорядкованістю) [3]. Саме тому у сучасних підходах до освіти дорослих пропонуються моделі відкритої системи підвищення кваліфікації, здатної забезпечити умови для задоволення креативних потреб фахівців і створення «таланомісткої» організації. Посилення ролі творчості в освітніх практиках потребує концептуального окреслення параметрів креативності, у тому числі й крізь «гендерну призму».

Зокрема, привертає увагу гендерне бачення креативної компетентності через баланс маскуліної та фемінної когнітивних систем. Відповідно до гендерних принципів, особа, незалежно від статі, має набути софістичних навичок балансування маскуліних і фемінних когнітивних стилів. Зокрема виявлено, що для мислення та поведінки успішних менеджерів проектів вирішальне значення мають як, фемінна так і маскулінна логічні системи, які виявляють свою специфіку у ставленні до інтуїції. Фемінна – послуговується інтуїцією у вирішенні проблем і підтримці міжособистісних відносин, маскулінна – сприймає лише те, що можна раціонально змоделювати й не послуговується інтуїцією.

«Фемінне вироблення рішень» (feminine sense making) передбачає «переналаштування на зв'язки з іншими» [2, с. 435]. Така логічна система цінує обмін інформацією та енергією, партисипативне вироблення рішень. «Маскуліне» виявляється у здібностях до аналітичного, безособового вирішення проблем і тенденції цінувати дії, що обумовлені ієрархічною владою. Маскулінна рефлексія у більшій мірі відповідає нормативній проектній діяльності, фемінна – ситуаціям, що виникають у життєвому циклі проекту, що вимагають реагування на динамічні сигнали середовища.

Пропонується гендерна візія моделі поведінки, у якій фемінність ототожнюється з творчістю, виробленням нових і корисних ідей, процесів і рішень, а маскулінність – з «поведінкою, що вимагає виправлення відхилень від стандартів, нормативів тощо». Звертається увага на те, що рівень необхідної креативності коливається між фазами проєкту. Зазвичай найбільш творчою фазою є початкова («ініціація»), коли неструктурована інформація перетворюється на ідеї, а хаотичне мислення на креативне. На фазі реалізації потреба у креативності існує здебільшого на початку («плануванні»), а потім неухильно зменшується.

Фемінними ознаками поведінки проєктного менеджера можна вважати такі: повага до різноманіття точок зору, здатність долати відмінності, шляхом включення нової ідеї. Тоді як маскулініми позначають невміння поєднувати різні ідеї, виявляти творчість, закритість до нових ідей (заперечення нових ідей як нездійсненних, навіть не оцінюючи їх) і як наслідок – вибір однієї з точок зору, що призводить до конфлікту в команді. Фемінність поведінки менеджера виявляється у заохоченні працівників до нових ідей, організації процесів креативного пошуку рішення. Маскулінність – це завжди пошук підтверджень, обґрунтування рішень й водночас слабка реакція на ситуації невизначеності, нездатність адекватно керувати креативним пошуком рішень. Фемінність також розглядається як здатність з користю для проєкту використовувати нетрадиційні підходи, приймати креативні рішення з метою мінімізації ризиків, тоді як маскулінність завжди приймає існуючий стан речей, навіть якщо проєкт у небезпеці, та неохоче йде на ризик.

Застосування фемінної логічної системи до аналізу моделі компетентності проєктного менеджера дозволяє зробити припущення щодо необхідності розробки гендернозбалансованих педагогічних інструментів і методів для його підготовки.

Література

1. Фесенко Т. Г., Шахов А. В., Фесенко Г. Г. Ідентифікація креативних завдань у проєктному менеджменті із використанням гендерного підходу. *Управління розвитком складних систем*. 2018. № 33. С. 92–101.
2. Buckle P., Thomas, J. Deconstructing Project Management: A Gender Analysis of Project Management Guidelines. *International Journal of Project Management*. 2003. № 21. P. 433–441.
3. Fesenko T., Fesenko G. Developing Gender Maturity Models to Project and Programme Management. *Eastern-European Journal of Interiorise Technologies*. 2017. № 1/3 (85). P. 46–55.
4. Thomas J., Buckle-Henning P. Dancing in the white spaces: Exploring Gendered Assumptions in Successful Project Managers. *International Journal of Project Management*. 2007. № 25. P. 552–559.

Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Громадська організація «ЕдКемп Україна»
БО БТ «Київський інститут гендерних досліджень»
Jindal Institute of Behavioural Sciences of O. P. Jindal Global University (Delhi, India)
Управління освіти і науки Тернопільської ОДА
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Науково-дослідний центр з проблем гендерної освіти і виховання учнівської та
студентської молоді НАПН України – ТНПУ ім. В. Гнатюка
Інклюзивно-ресурсний центр ТНПУ ім. В. Гнатюка

СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ ГЕНДЕРНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

**Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної
конференції**

10 – 11 вересня 2020 року

Тернопіль
2020

УДК 37.014:[305+316.6](477:4-6ЄЄ):005.745"20"

**Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції
«Сучасні стратегії гендерної освіти в умовах євроінтеграції»**

*Рекомендовано до друку Вченою радою ТНПУ ім. В. Гнатюка
(протокол № 2 від 29 вересня 2020 року)*

Рецензенти:

Буяк Б. Б., доктор філофських наук, професор
Дороніна Т. О., докторка педагогічних наук, професорка
Яблонська Т. М., докторка психологічних наук, професорка

Редакційна наукова колегія:

Ігор Гевко, доктор педагогічних наук, професор
Тамара Говорун, докторка психологічних наук, професорка
Ольга Кізь, кандидатка психологічних наук, доцентка
Оксана Кікінежді, докторка психологічних наук, професорка
Володимир Кравець, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України
Олена Масалітіна, кандидатка філологічних наук, доцентка
Світлана Сисоєва, докторка педагогічних наук, професорка, дійсна членкиня НАПН України
Марфа Скорик, кандидатка філософських наук, старша наукова співробітниця
Ірина Шульга, кандидатка педагогічних наук

Сучасні стратегії гендерної освіти в умовах євроінтеграції : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, 10–11 вересня 2020 р. / Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка ; за заг. ред. В. П. Кравця, О. М. Кікінежді. Тернопіль : ТНПУ, 2020. 288 с.

Modern strategies of gender education in the conditions of European integration : proceedings of the International Scientific and Practical Conference, September 10–11, 2020 / Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University ; under the general editorship V. P. Kravets, O. M. Kikinezhdi. Ternopil : TNPU, 2020. 288 p.

ISBN 978-617-595-103-3

У збірнику представлено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні стратегії гендерної освіти в умовах євроінтеграції», яка відбулася 10–11 вересня 2020 року у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка.

Для науковців/науковиць, викладачів/викладачок, педагогів/педагогинь, психологів/психологинь, працівників/працівниць соціальної сфери, здобувачів/здобувачок вищої освіти, активістів/активісток молодіжних і громадських організацій/об'єднань, фахівців/фахівчинь з питань гендерної освіти та усіх, кого цікавить гендерна проблематика.

Погляди редакційної колегії можуть відрізнятися від авторського викладу. Відповідальність за зміст поданого матеріалу несуть автори.

ISBN 978-617-595-103-3

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ЕГАЛІТАРНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ <i>Оксана КІКІНЕЖДІ</i>	153
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГЕНДЕРНИХ СТОСУНКІВ В РОДИНАХ УЧАСНИКІВ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ <i>Вілена КІТ</i>	156
ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ КРЕАТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ <i>Діана КОЧЕРЕВА</i>	158
ВИВЧЕННЯ ВЗАЄМИН СЕРЕД ПРЕДСТАВНИКІВ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЗА ПОКАЗНИКАМИ СТАТІ ТА СИБЛІНГОВОЇ ПОЗИЦІЇ <i>Ганна КРУПНИК</i>	160
КРИТЕРІЇ ВИБОРУ ШЛЮБНОГО ПАРТНЕРА СЕРЕД СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ <i>Іван КРУПНИК</i>	161
ГЕНДЕРНЕ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ ПРИНЦИП ПСИХОАНАЛІТИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ <i>Євген НЕЛІН</i>	163
СТАТЕВОРОЛЬОВА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК ЗАСВОЄННЯ ГЕНДЕРНОЇ РОЛІ <i>Ірина НОРКІНА</i>	165
СУБ'ЄКТИВНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ <i>Марина ОРАП</i>	167
ПСИХІЧНИЙ РОЗВИТОК І ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ <i>Тетяна ПЕРЕПЕЛЮК, Сергій ОЛЬХОВЕЦЬКИЙ</i>	169
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ДЛЯ БАТЬКІВ ПЕРЕДЧАСНО НАРОДЖЕНИХ ДІТЕЙ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ <i>Марія ПЕРУН</i>	171
ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ ПРОЯВУ ПРОФЕСІЙНОГО СТРЕСУ У ПЕДАГОГІВ <i>Наталія ПІКОВЕЦЬ</i>	173
ГЕНДЕРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ СТЕРЕОТИПІВ ТА ПРОФЕСІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ <i>Галина ТАТАУРОВА-ОСИКА</i>	175
ДОСЛІДЖЕННЯ САМООЦІНКИ У ДІВЧАТ-ПІДЛІТКІВ ІЗ ОСОБЛИВОСТЯМИ ЗОВНІШНОСТІ <i>Світлана ТАФІНЦЕВА</i>	177
МАСКУЛІННА ТА ФЕМІННА ЛОГІЧНІ СИСТЕМИ ЯК ЧИННИК ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРОЄКТНИХ МЕНЕДЖЕРІВ <i>Тетяна ФЕСЕНКО, Галина ФЕСЕНКО</i>	179